

REVISTA CICSA

serie nouă

X/2024

Consiliul Științific/ Scientific Board:

Prof. Dr. Paolo **Carafa** – Sapienza University of Rome, Italy

Prof. Dr. Carol **Căpiță** – University of Bucharest, Romania

Prof. Dr. Miron **Ciho** – University of Bucharest, Romania

Assist. Prof. Dr. Emna **Ghith-Hmissa** – University of Sousse, Tunisia

Prof. Dr. Andreas **Gutsfeld** – Université de Lorraine (Nancy 2), France

Prof. Dr. emer. Antal **Lukacs** – University of Bucharest, Romania

Prof. Dr. Ecaterina **Lung** – University of Bucharest, Romania

Prof. Dr. emer. Gheorghe-Vlad **Nistor** – University of Bucharest, Romania

Dr. Cristian Eduard **Ștefan** – Institute of Archaeology „V. Pârvan”, Bucharest, România

Prof. Dr. Christoph **Uehlinger** – Universität Zürich, Switzerland

Dr. Mădălina **Vârtejanu-Joubert** – Institut national des langues et civilisations orientales
(INALCO), Paris, France

Prof. Dr. Anton Carl **van Vollenhoven** – North-West University, South Africa

Lect. Dr. Daniela **Zaharia** – University of Bucharest, Romania

Comitetul de Redacție/ Editorial Board

Florica (**Bohîlțea**) **Mihuț** – University of Bucharest

Diana **Pavel** – University of Bucharest

Mădălina-Teodora **Comănescu** – Site Administrator

ISSN 2457 – 3809

ISSN – L 2457 – 3809

<https://cicsaunibuc.wordpress.com/revista/revista-online>

Cuprins/ Contents

Liviu IANCU – Hdt. 9.80: another beetle in the rose?.....	5-10
Diana PAVEL – Reflections on miniaturisation. The case of the Tomb of the Five Chairs from the Banditaccia necropolis at Caere.....	11-30
Cosmin-Mihai VASILE – Sending a message - References to the military and Golden Age in the coinage of Carausius.....	31-62
Ana-Maria BALȚĂ – Roman Provincial Coinage – a mirror of the urban landscape. The case of Nikopolis ad Istrum	63-80
Adriana PANAITTE – Preliminary Observations on Roman Landscape in <i>Moesia Inferior</i> ..	81-101
Florica (BOHÎLȚEA) MIHUȚ – Romanian ethnographic interpretations from the 20th century regarding women representations on Trajan’s Column and the <i>Tropaeum Traiani</i>	102-116
Valentin-Victor BOTTEZ – A New Milestone from the Reign of Maximinus Thrax, discovered at Istros (Romania).....	117-119
Andra JUGĂNARU – Monastic Landscape in Early Christianity – Case Studies from the Fourth Century.....	120-131

Recenzii și prezentări de carte/ Reviews and Books Presentations

Cat Jarman, <i>The Bone Chests: Unlocking the Secrets of the Anglo-Saxons</i> , 2023, London, William Collins Publishers, 272p., ISBN-10: 0008447322, ISBN-13: 978-0008447328 – Vlad Ioan BÎNDEA.....	132-135
Graham Harman, Christopher Witmore, <i>Objects Untimely. Object-Oriented Philosophy and Archaeology</i> , Cambridge, Hoboken, Ed. Polity Press, 2023, 225 p., ISBN: 978-1-5095-5656-4 – Vlad-Ioan CIUR.....	136-138
Melanie M. Beasley, Andrew D. Somerville (eds.), <i>Exploring Human Behavior Through Isotope Analysis. Applications in Archaeological Research</i> , Springer, 2023, 303 p., ISBN: 978-3-031-32266-2, ISBNe: 978-3-031-32268-6 – Petra-Ioana COMAN.....	139-141
Irene Vallejo, <i>Papyrus. The Invention of Books in the Ancient World</i> , trad. Charlotte Whittle, Great Britain: Hodder and Stoughton, 2023, 464 p., ISBN: 9781529344004 – Andreea CONSTANTIN.....	142-144

Csaba Szabó, <i>Roman Religion in the Danubian Provinces. Space sacralization and religious communication during the Principate (1st-3rd century AD)</i> , 2022, Oxford, Oxbow Books Publishing, 312 p., ISBN 1789257840, 9781789257847 – Sebastian Valeriu DUMITRESCU.....	145-148
Colin Webster, <i>Tools and the Organism: Technology and the Body in Ancient Greek and Roman Medicine</i> , Chicago, University of Chicago Press, 2023, 320 p., ISBN: 978-0-226-82877-0, ISBNe: 978-0-226-82878-7 – Andrei-David IONESCU.....	149-153
Toby Wilkinson, <i>Ramesses the Great: Egypt's King of Kings</i> , New Haven (CU)-Londra, Yale University Press, 2023, 240 p., ISBN 978-0-300-25665-9 – Mihail Walter TEUTSCH...154-157	
Marechal Sadi, <i>Bathing at the Edge of the Empire. Roman Baths and Bathing Habits in the North-Western Corner of Continental Europe</i> , The Archeology of Northern Europe (vol. 2), Turnout, Belgium, Brepols Publishers, 2023., 304 p., ISBN: 978-2-503-60066-6, eISBN: 978-2-503-60067-3 – Cătălin UDEANU.....	158-161
Cronica activității CICSĂ, anul 2024 – Florica (Bohîlțea) Mihaș.....	162

**Cat Jarman, *The Bone Chests: Unlocking the Secrets of the Anglo-Saxons*, 2023, London,
William Collins Publishers, 272p., ISBN-10: 0008447322, ISBN-13: 978-0008447328**

Vlad Ioan BÎNDEA
Universitatea din București

<https://www.doi.org/10.31178/cicsa.2024.10.9>

The Bone Chests: Unlocking the Secrets of the Anglo-Saxons este o lucrare amplă ce reunește osteoarheologia cu istoria documentară a Angliei, ce are ca scop aflarea câtor mai multe detalii despre diferite personalități istorice de seamă și timpul în care acestea au trăit.

Lucrarea de față a fost redactată de Dr. Cat Jarman, ce este un bioarheolog și un arheolog de teren ce s-a specializat în istoria medievală timpurie a Scandinaviei, numită și *Viking Age*; editor la revista *British Archaeology* și este cunoscută pentru bestseller-ul *River Kings: The Vikings from Scandinavia to the Silk Roads*. Pe lângă analiza osteologică de bază, autoarea recurge la analize de izotopi stabili, ADN și datări cu carbon pentru a afla cât mai multe detalii despre trecutul indivizilor aflați în studiu.

Lucrarea însumează 272 de pagini, organizată în 8 capitole principale cu subcapitolele aferente. Pe lângă acestea se mai adaugă la începutul lucrării cuprinsul, o notă a autorului, două subcapitole intitulate *Winchester 1642* și *Winchester Cathedral 2012*; planul Catedralei Winchester și o hartă a Angliei din anul 880 AD., în final se regăsește un epilog, ilustrațiile, lista ilustrațiilor, un index și bibliografia. Bibliografia este structurată exemplar și ne oferă o serie de: studii preliminare despre cuferele funerare, texte generale despre istoria scandinavă și cea anglo-saxonă, baze de date online ce oferă cititorului un punct de plecare în studiul Evului Mediu Timpuriu Englez, diverse surse primare și documente de arhivă, surse secundare referitoare la Winchester și surse secundare ce cuprind diverse lucrări și articole despre istoria medievală timpurie a Angliei.

Din punct de vedere narativ, la începutul fiecărui capitol autoarea a optat pentru realizarea unei schițe mai mult sau mai puțin fictivă, fie din evenimente marcante pentru cuferele funerare și catedrală (*Winchester 1642*; *Winchester 1525*; *Winchester 1539*), fie din prezent (*Winchester Cathedral 2012*) scrise cu font italic. Scurtele schițe joacă un rol destul de important în lucrare deoarece ajută la contextualizare, diversitate (fără acestea textul ar fi pur liniar și cronologic,

adeseori monoton) și cititorului îi este mai ușor să înțeleagă cum aceste coșciuge au ajuns să se păstreze în catedrală. Micile istorisiri joacă un rol secundar în ideea principală a autoarei care este aceea de a nara istoria regilor (și nu numai) anglo-saxoni.

Prin utilizarea unor obiecte istorice, în cazul de față cuferele funerare, ne este prezentată istoria târzie a anglo-saxonilor, a incursiunilor normande, influența normandă asupra Angliei și unificarea diferitelor regate ce vor forma Regatul Angliei în perioada medievală clasică.

La baza studiului realizat de Cat Jarman stau cele 6 coșciuge, sau cutii funerare aflate pe un soclu realizat din calcar, aflate pe laturile altarului din Catedrala Winchester. Inițial se credea că în aceste coșciuge se află rămășițele osoase a 11 indivizi, personalități istorice de seamă, din perioada Anglo-Saxonă, ce au contribuit la formarea Regatului Angliei și implicit a Regatului Unit actual. Din punct de vedere cronologic cuferele datează din secolul al XVI-lea, însă ar conține fragmente osoase de la primul rege creștin al Wessex-ului ce a murit în secolul al VII-le AD. până la William Rufus ce a domnit în secolul al XI-lea. De asemenea, istoria ne spune că în aceste coșciuge s-ar afla și căpetenia de origine daneză Cnut alături de soța sa și arhiepiscopul de Canterbury.

Din nota autorului și capitolul *Chest II: Threats*, prin intermediul unui proiect realizat de cercetătorii de la Universitatea din Bristol aflăm că este posibil ca cele aproximativ 1300 de fragmente osoase provin de la 23 de persoane, printre care s-ar afla și două cu vârsta cuprinsă între 10 și 15 ani. Studiul încercă să descopere identitatea indivizilor ce se află depuși în cele 6 coșciuge prin intermediul diferitelor analize de specialitate, însă chiar și cu acest avans tehnologic de care ne bucurăm în prezent, este greu să decelăm cu exactitate identitatea/proveniența acelor fragmente osoase. Printr-o simplă răsfoire a lucrării aflăm că este vorba de personalități de seamă din secolul al VII-lea AD. până în secolul al XI-lea.

Majoritatea personalităților aflate în discuție au fost depuse în vechea catedrală ce datează din secolul al VII-lea iar cu extinderea sa în secolul al X-lea și înlocuirea cu clădirea actuală, a cărei construcții a început în secolul al XI-lea, scheletele au fost dezhumate și înhumate de nenumărate ori, astfel identitatea și proveniența lor nu mai poate fi specificată cu exactitate. La începutul capitolului *The lost chest: Memory*, ne este relatat de către autoare faptul că episcopul Richard Fox la 1525 a adunat și împărțit rămășițele osoase cât mai bine cu putință și le-a depus în 10 coșciuge noi ce aveau pictat pe ele numele celor ce se aflau înăuntru.

Dintre cele 10, doar 6 se mai păstrează până astăzi. În primul paragraf din *Winchester 1642* ne sunt relatate evenimentele care au dus la distrugerea unor cufere din catedrală, fiind vorba de Primul Război Civil Englez și de William Waller ce a pătruns în catedrală cu armata sa distrugând majoritatea obiectelor de cult. În capitolul *Chest II: Threats*, ultimul subcapitol *The Remains*, ne sunt expuse unele dintre piedicile întâmpinate de cercetători: scheletele nu mai sunt de mult *in situ*, ele fiind mutate în diverse locuri în decursul istoriei, iar printre acestea se află și oase de origine animală.

Cuferele funerare sunt menționate rareori în text, posibil și din cauza incertitudinii ce le înconjoară. Coșciugele au fost pictate cu numele unor personalități din istoria Angliei, însă fragmentele osoase sunt amestecate, ce face greu de formulat o concluzie clară asupra identității osemintelor. De asemenea, organizarea cronologică a oaselor în funcție de numele pictate nu a fost posibilă deoarece până și acestea au fost realizate aleatoriu, în secolul al XVI-lea.

Pe lângă descrierea și analiza fragmentelor osoase din cufelele de la Catedrala Winchester, pentru a înțelege mai ușor, a oferi dinamism textului și pentru o contextualizare mai amplă a studiului descris în lucrare, autoarea oferă cititorului diverse cazuri similare, de descoperiri osteologice, din Regatul Unit sau spre exemplu Germania, relevante pentru studiul din lucrarea de față (în unele cazuri aceste exemple apar cu font italic ce poate fi uneori derutant pentru cititor).

Ne este descrisă identificarea rămășițelor osoase a reginei de origine anglo-saxonă Eadgyth, ce a fost căsătorită cu Împăratul Otto cel Mare. Chiar dacă inscripțiile de pe coșciugul de plumb indicau că acele fragmente aparțin reginei, diverse analize au fost realizate pentru a se dovedi cu exactitate identitatea lor. Analiza antropologică a oaselor a confirmat faptul că oasele aparțin unui individ de sex feminin, cu vârsta cuprinsă între 30 și 40 de ani, ce prezenta pe capetele femurale semne rezultate în urma activității de călărit. Pentru a se afla locul nașterii, dieta și dacă individul provine din afara Germaniei, au fost realizate analize de stronțiu și izotopi stabili de oxigen, analize realizate pe smalțul dentar.

Chiar dacă la început textul este puțin ambiguu (firul narativ/cronologic alternează), autoarea descrie foarte clar și explicit evenimentele istorice, diverse progrese în cercetare care au făcut posibilă o nouă perspectivă asupra analizei osteologice. Ne sunt descrise noi tehnici de analiză ce combină arheologia și osteologia cu genetica, istoria, biologia, arhivistica. Autoarea expune destul de limpede ideile pe care vrea să le trateze, o atenție destul de mare este dată și

surselor istorice sau arheologice, iar concluziile sunt atent formulate, în limita rezultatelor analizelor de specialitate.

Conchizând, în această lucrare se regăsesc multiple exemple de tehnici dar și de tehnologii interdisciplinare care aduc un plus de valoare diverselor domenii de cercetare; autoarea nu se limitează doar la o abordare a subiectului din punct de vedere istoriografic și arheologic. Textul în sine, chiar dacă este redactat în limba engleză, este unul simplu de înțeles fără prea mulți termeni de specialitate, iar procedurile de analiză sunt explicate în amănunt.